

ACC. N:R **M. 10541**: 1-11.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Aug. L. Nordgren
Härad: Onsjö, Trösta, N. Asbo Adress: nr. 3, Annelöv
Socken: Trösta socken Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1947 Född år 1882 i Länghult, Hallaröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Prestaren.

s. 1-11.

Lu F 60.

ACC. N:R M. 10541:1.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Aug. L. Odgersen
 Härad: Frasta, Onsjö, N. Åsbo Adress: N:3 Lundeby
 Socken: Hörsöröd na fl. Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1947 Född år 1883 i Långhult, Hallands län

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
1.

L. N. F. 60. Specialfrågehist. Prestover.

Då jag härmed vill draga mitt strå till släkten,
 genom, bästa förmåga försöka att berätta vad jag
 själv under ärens lopp sett, hört, och iakttagit
 under de 43 år jag bott, eller varit bosatt i Hörsöröds
 Socken, Frasta Härad. Jag har under alla åren varit
 bosatt högst 50 tal meter från kyrkan, och under
 ärens lopp iakttagit många 100 tals begravnin-
 gar samt även själv många gånger deltagit i
 begravningsläst med. För det första vill jag
 anmärka att Prestover, benämndes alltid i gamla
 fall för Sargestavar, vilken av benämningarna
 som är användes, så användes man alltid, Sargestavarna

de med svart tyg, i flögmodell behängda skavarna
och inte personerna såsom dessa, flörskhängda
är av senare datum på Lunds byggen, och har inte
kommit till användning för än under senare år.
Står. Bilarna blev det enda sammanande i våra da-
gars begravningståg, annorlunda var det när
endast Tröskjutsar användes, och längre till-
baka på 1860-70 talet i dess förinnan, då alla sam-
delade i begravningståget gick till fots, och bar
Tröskan med den döda i, på en bärbär, Enligt vad
mina föräldrar berättade, förkom i den tiden
inga Sargstavar, dessa är av senare datum, den
första begravning jag varit med på och som jag
minns att sargstavar förkom, hela begravning-
ståget till och från kyrkan utgjordes av Trösk-
skjutsar, det var i år 1892. då min Morfar
Lutbrukare Anders Nilsson Långhult i Hallarids socken
avstod. Begravdes då två stycken äldre per-

sauer på den främsta vagnen först överade, på andra vagnen äkte Tristah. Samma ordning i Bearavningsläget råder än i dag, om än det skulle vara i skilda delar. Lärästvarna skiljer sig inte i heller om man kom på den ene eller den andra orten så var de ungefär ens. Stör eller var de förkamme första gången är nog inte lätt att säga då snart alla gamla Sauermän ramlar bort. Så inte många av gamla stam men finns kvar. ej heller har jag hört något om var bruket eller sedan kommit från. Stängerna är ju vanliga runda trästänger av något över eller omkring 3 alnars längd och en groblek av anker 45 mm, vid den övre änden på stängerna är fast spikat ett stycke svart björk av omkring 40 x 30 cm. Detta utseende har de haft under alla de år jag varit med både som deltagare och åskådare. Det har varit mycket brukligt att Församlingen

ägt hem, i så fall utlämnades de tyrespritt, var
 det deremot någon privat person som ägde dem de
 kunde det kosta 25 öre ett par lina bom. Begravnings
 entreprenörer på Landskyrkan var också någon förr
 någon person som skaffade en finare likvagn
 till uthyrning, då betalades för vagnen så fick Sar-
 ge stavarna lånas gratis, ville någon inte låna
 vagnen utan endast stavarna, då betalades särskild
 avgift för dessa, dessa vagnar har haft sin rena
 som plan omkring 1900 kalots början, sitt största från
 trädande under åren 1910-30, som började Bilarna
 dansinera helt i sargstegen, numera är det rent
 en sensation om ett begravningslåg med enbart köd-
 skjutsor skulle förskadna. Det skall numera vara
 mycket finare med ett par hästar som drager
 liket vilande i sin kista, placerad på en öppen
 Lastvagn. I äldre tid under 1800 kalot var det
 något mera förnuft med Sarge stavar och anses

Itten
 Han i och
 in, och
 numera
 de häst
 finnas
 i en bom
 i minnen
 i ett par
 en som
 det Tyrsko
 en för tiden
 är på ett
 några fins
 ofta Tyrsko
 sktar har
 ligen begravn
 in 1890-1947

ACC. N:R M. 10541:1.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Aug. L. Odgersen
 Härad: Frästa, Önsjö, N. Åsbo Adress: N:3 Lundslöv
 Socken: Hörsersjö n. fl. Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1947 Född år 1882 i Länghult, Hallands

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
1.

L. U. F. 60. Specialfrågehist. Prestover.

Då jag härmed vill draga mitt strå till staden,
 genom bästa förmåga försöka att berätta vad jag
 sjelf under ärens lopp sett, hört, och iakttagit
 under de 43 år jag bott, eller varit bosatt i Hörsersjö
 Socken, Frästa härad. Jag har under alla åren varit
 bosatt högst 50 tal meter från kyrkan, och under
 ärens lopp iakttagit många 100 tals begravnin-
 gar samt även sjelf många gånger deltagit i
 begravningsgård med. För det första vill jag
 anmärka att Prestover, benämndes alltid i gamla
 fall för Sargestavar, vilken av benämningarna
 som är användes, så använde man alltid, Sargestavarna

de med svart tyg, i flögmodell behängda slavar
och inte personerna som bar dessa, flögbehängda
är av senare datum på Lunds bygd, och har inte
kunnat bli användning för än under senare år.
Står. Bilarna blev det enda bannernade i våra da-
gars begravningståg, annorlunda var det när
endast Wästskjutsar användes, och längre till-
baka på 1860-70 talet o dess förinnan, då alla som
deltog i begravningståget gick till fots, och bar
Friskan med den röda i, på en bärbår, Enligt vad
mina föräldrar berättade, förkom i den tiden
inga Lörkestavar, dessa är av senare datum, den
första begravning jag varit med på och som jag
minns att sorge Slavar förkom, hela begravning-
ståget till och från kyrkan utgjordes av Wäst-
skjutsar, det var i år 1893. då min Morfar
Lutbrukare Anders Nilsson Långhult i Hallarids Socken
Avisjö härad. Begravdes då på styckan äldre per-

Saner på den främsta vagnen först överade på
andra vagnen äkte Tistah. Samma ordning i
Besamningsläget råder än i dag, men än det
skulle vara i skilda delar. Färdstvarna
skiljer sig inte i heller om man kom på den ene
eller den andra orten så var de ungefär ens
stor eller var de förkamme första gången är nog
inte lätt att säga då snart alla gamla sagosmän
ramlar bort. Så inte många av gamla stamman
finnas kvar. I heller har jag hört något om var
bruket eller sedan kommit ifrån. Skängerna är
ju vanliga runda bräntänger av något över eller
omkring 3 alnars längd och en arablek av anker
45 m m. Vid den övre änden på skängerna är fast
spikat ett stycke svart björk av omkring 40 x 30 cm.
Detta utseende har de haft under alla de år jag
 varit med både som deltagare och åskådare.
Det har varit mycket brukligt att Församlingen

ägt hem, i så fall utlämnades de pyrospitt, var
det dermed någon privat person som ägde hem de
kunde det kosta 85 öre ett på låna hem. Begravnings
entreprenörer på Landskyrkan var gerna någon förs-
tämmande person som skaffade en finare Likvagn
till uthyrning, då betalades för vagnen så fick Sör-
ge stavarna lånas gratis, ville någon inte låna
vagnen utan endast stavarna, då betalades särskild
avgift för dessa, dessa vagnar har haft sin renäs
sag plan omkring 1900 kalots början, sitt största från
brändande under åren 1910-30, som började Bilarna
dominera helt i Sörge stegen, numera är det rent
en sensation om ett begravningslåg med endast köd-
skjutsar skulle förskaffas. Det skall numera vara
mycket förnuftigt med ett par hästar som drager
liket vilande i sin kista, placerad på en öppen
Lastvagn. I äldre tid under 1800 talet var det
nästan mera förnuftigt med Sörge stavar och surrys

Jule då passa för husare eller karpare. Man
sundast för händer och bättre personer. Man i och
med Bokelskipet, blev sedan mera allmän, och
faktiskt såväl som rik fick och har samma
rättighet att använda dem. Jag har inte hört
att någon särskild bestämning skulle finnas
någonstans om vem som inte fick låna dem.
De som gjorde Prestavarna vid begravningen
var några äldre släktingar eller också ett par
andra värdisar när de som var bejudna som
gäster i begravningen med. Ibland var det kyrko-
värdarna som fick det uppdraget, mest en för tiden
när en del gamla som slutar sina dagar på ett
älderdoms hem, och ännu bland de kyrkliga försam-
larna vill eller kan prestatera, då inbjudes ofta kyrko-
värdarna till att prestera. Byns kyrkor har
inte haft någon uppgift vid de vanliga begravnin-
garna, så långt jag kan minnas, från 1890-1947.

Det var mera brukligt under 1800 talet, att kucktar framträdde vid skilda tillfällen, som Bröllop, barndop och begravningar, i synnerhet då under 1800 talet, enligt mina Föräldrars uttalande, de gamla bönder och torpare var isolerade från varandra i veckotal, så de kom till att känna en viss blyghet och förlägenhet om det kom att hänta, att de skulle framträda ibland någon större samling av folk. Då var det alltså bra att ha några eller några kucktar, som genom sin kamratvana vid regementet, samt sin militära drill blivit mera folkvanda och frimodiga. Dessa fick då ofta vid sådana tillfällen gå i spetsen både i mat och dryck för en kapatt kompani, till dess maten och drycken kommit ordentligt i gånge, som gick det ändå. Annars var kucktarnas plats vid sådana tillfällen, som någon annans kamrater eller någon officer eller dund

Befäl skulle hedras eller uppvaktas, då blev de an-
modade att paradera och även förvara en be-
gravning. De prestaverande går båda före
kistan i begravningstjänst, vilket jag under
årens lopp sett och hört i denna anledning
uppräknade Locknar. Men nu när jag ^{kan} tillämnar
där här en finare begravning där de Prestaverande
gick en före och en efter kistan, den första pre-
staveringen av detta slag som jag hört anslås
på Lundsbygd. Under färden till kyrkan är det nu
mera när färden företages med bilar inte så många
var eller i vilken ordning begravningsfolket åker.
Anmarslunda var det förut när färden företogs med
härskjutsar, då åkte de närmast sörjande i vagn
arna efter kistan, som släktingar och som grannar
och vänner som var bjudna denna ordning hålls
när man steg av vagnarna, och bibehålls när man
gick in i kyrkan, vid gårdfästningen och under

Leuraamma sutto de närmaste anhöriga, jämte
bårarna i de främsta bänkarna. Processionen
fortsattes i samma ordning ut till graven, när
liket skulle bisättas, ända tills belysnings-
akten var över, vid hemfärden från kyrkan var
det inte nog med ordningen längre. Men vid be-
svärsmiddagen satt de sörjande och anhöriga
på reserverade platser, de övriga på andra
platser, denna ordning, hölls inte längre än
till middagen var över, vid kaffet som kom
senare efter det var det inte längre nog med
sångordningen. Ja i Hövöröds Kyrka, såväl
som i de flesta Landsorts kyrkor, gick i de
flesta fall alltid de prästverande stå en vid
var sida om kistan, framme vid koret, under
hela jordfästningsakten, ja var med på en
jordfästning i Hövöröds Kyrka der den ene som
prästverare brinnade vitt under akten men kom

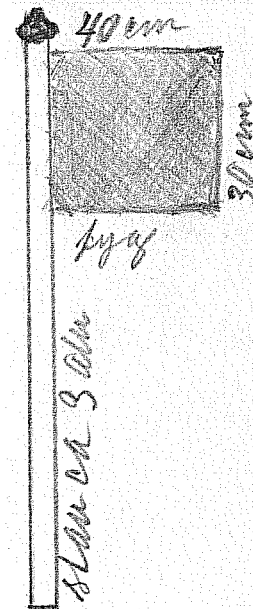
i en järn att prastavara ut till graven, och mätte
hva sedan när vi kom hem från kyrkan. Man nu
har det blivit ordnat så, att vares en stol är in-
ställt på respektive platser som de prastavrande
kan sitta på efter behag under akten. Där
de prastavrande stod under akten hölls prästaren vid
den sida som den hade den under marschen före kistan
upp i kyrkan, den prastavrande som gick till höger
skulle bära staven på höger sida något lite stödd
mot högra axeln, den som gick till vänster bar
den snett mot vänster Axel. I närheten i kyrkan stod
stavarna stödda mot golvet hållna an de prästa-
vrande, som placerade sig med stavarna fram-
me vid huvudet av den bänk i kistan, även
när vid graven stod de prastavrande vid huvudet
någon stund innan de prastavarna var i graven
sedan kistan placerades där påskam sig, utan
när akten var över rullades de små svarta dukarna

eller gluggarna var och en på sin stav, samt återvändades sedan till den plats där de fört haft sin bestämd plats, om det nu var till kyrka eller utrepennor. Stået minns, eller säger om att gravkaret varit i begravningsgård har jag inte sett eller hört något namn på, eller någon berättat derom i hollen.

Likadå har jag inte sett, eller hört något om talas som tyder på att prästarna varit vid något annat tillfälle än vid begravnings.

Sänder även härmed en liten skiss över prästarna (sargsten) som den ungefärligen ser sig. Senaste modell på sargstenarna nu i dag är att tycket utbyts med en smal lång remsa av flis i stället, som är fastslapp till

Sargsten

Sedan och bruket av Prestaver (Sargestavar)
som jag redogjort för i denna uppteckning
härleder sig till enbart till Högåsaröds socken
utan var tillsammans i Högåsaröds socken Angö härad
Storra Råmums socken i Friska härad. Även Högåsaröds
socken har jag varit med för omkring 30 och 35 år sedan
då sargestavar av den antalslösa modellen förekom
även Färingsö socken var jag med vid skilda
tillfällen omkring 1900-1910 även förekom samma sed
samma modell på sargestavar där